

L'ESCOLA ADOPTA UN MONUMENT: INSTITUT ESCOLA RAMONA CALVET

Curs 2010-2011
EL CASTELL DE TERÇOL.

1. La història

Fotografia antiga on es pot veure la localització del castell respecte el poble.

El castell de Terçol es troba situat a Castellterçol, sobre un turó.

Es coneix la seva existència des de l'any 898, quan va ser construït per a Terçol, home de confiança del comte Guifré el Pilós. Originalment era un conjunt defensiu format per un recinte fortificat, defensat per una muralla i un fossat.

Restes del castell on poden veure's les espitlleres.

Restes de la muralla.

D'inicis del segle XII és l'església de Sant Miquel, capella del castell, que encara avui es conserva.

Des del segle XI va pertànyer a la família Xetmar, que en feien de *castlans*¹, fins que a l'any 1259, Ramon de Xetmar el va vendre al Monestir de Santa Maria de l'Estany.

En el segle XIV va iniciar-se la construcció d'una masia aprofitant murs i edificis originals. Al segle XVI, es va construir una nova entrada al mas l' actual porta dovellada oberta al pany de muralla est, que va convertir-se en la façana principal.

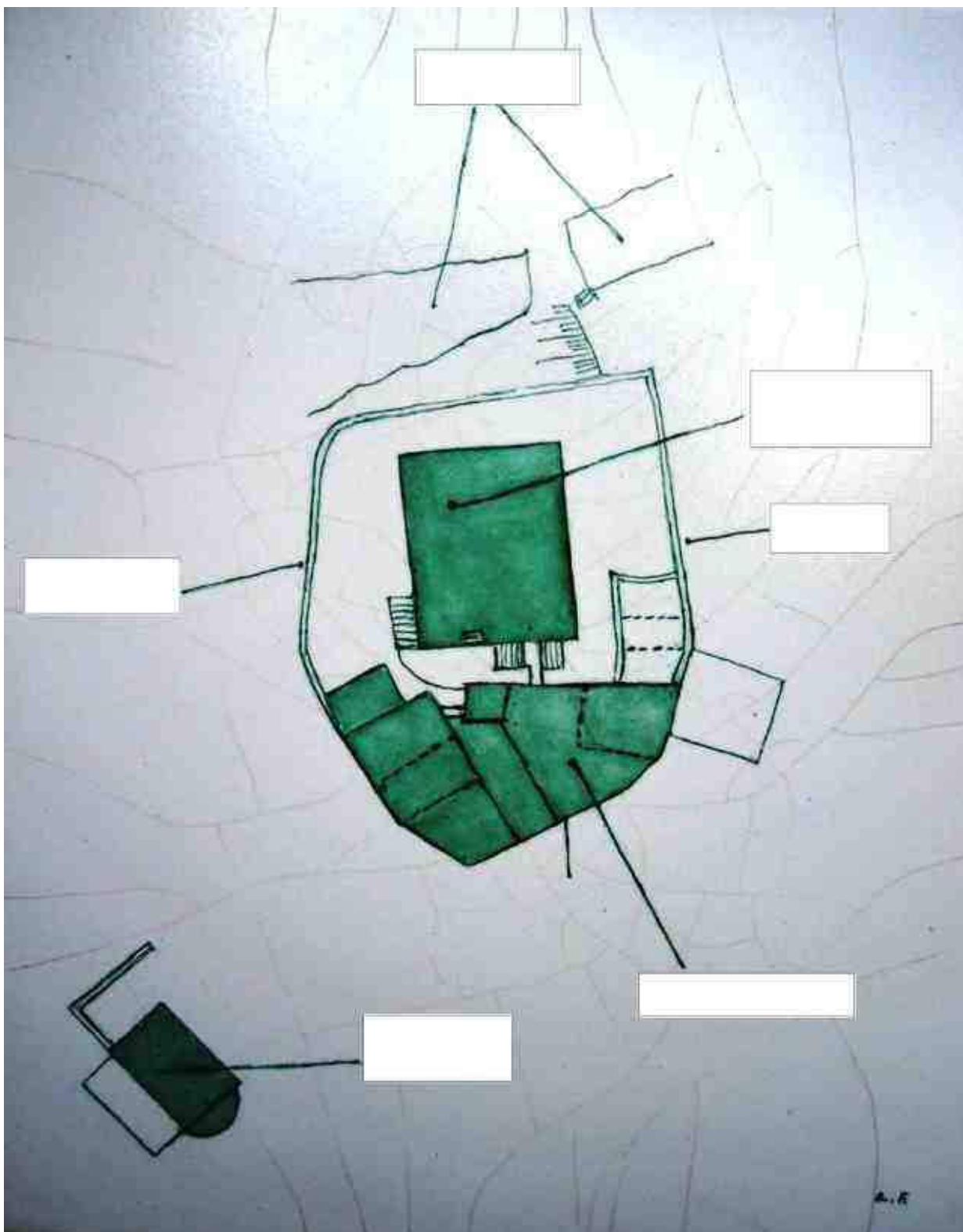

En el segle XIX, la família Guàrdia, propietària de la finca, va fer construir una elevada torre de planta quadrada al centre del mas.

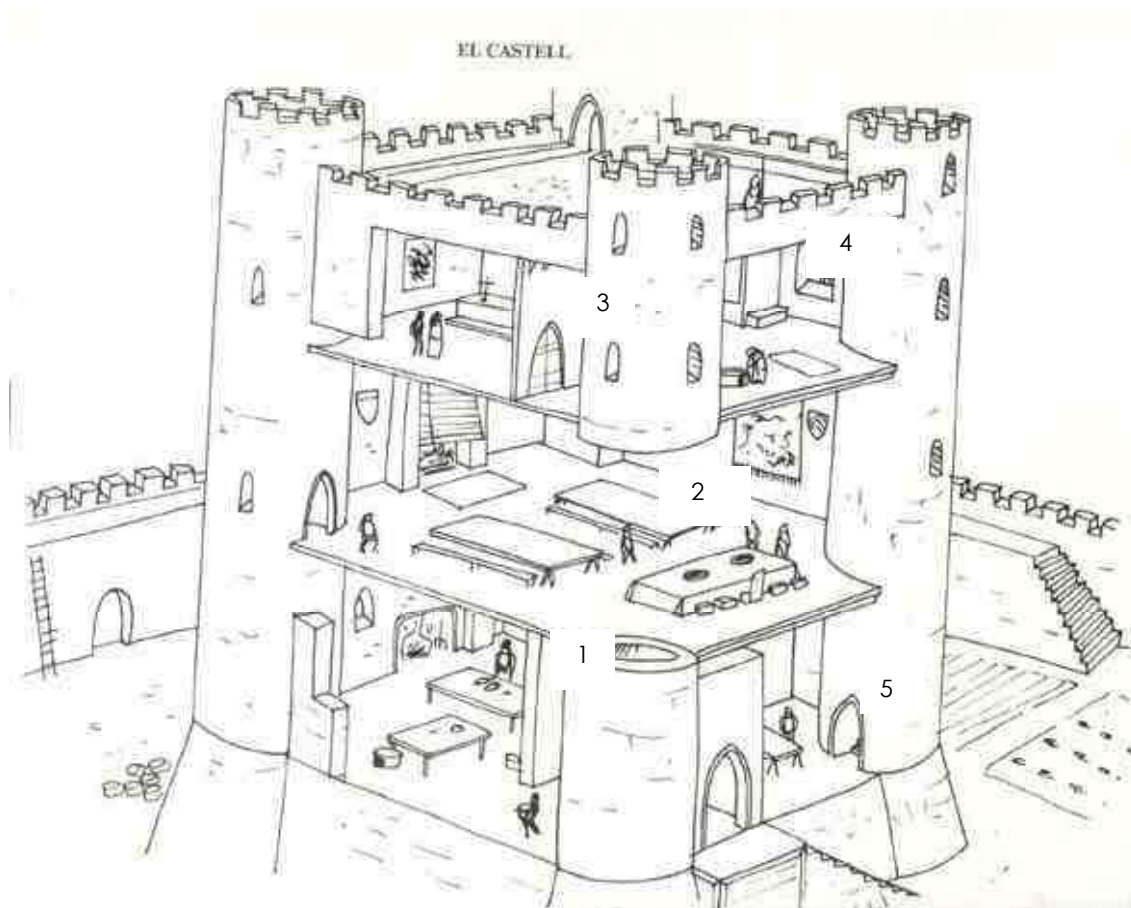
¹ Castlà: responsable de la guarda i protecció d'un castell

- Identifica i escriu en el dibuix de la planta del castell, en el lloc corresponent: **fossat**, **torre quadrangular**, **muralles**, **vivendes actuals** i **església de Sant Miquel** .

Planta del Castell de Terçol

- Anomena i fes una descripció de cadascuna de les dependències que solia tenir la torre de l'homenatge (torre principal la qual servia de residència del senyor i que complia amb les funcions més destacades) en els castells i digues quines activitats s'hi feien.

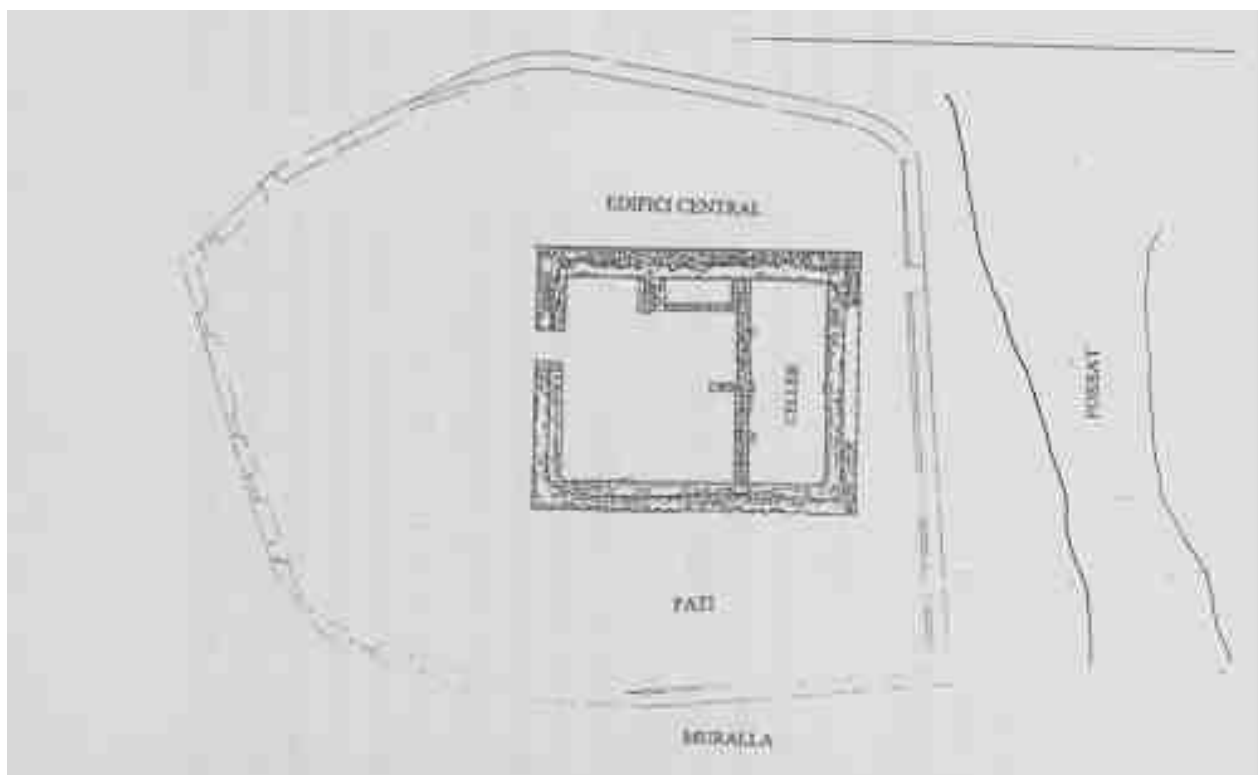

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

2. Les restes antigues que han estudiat els arqueòlegs

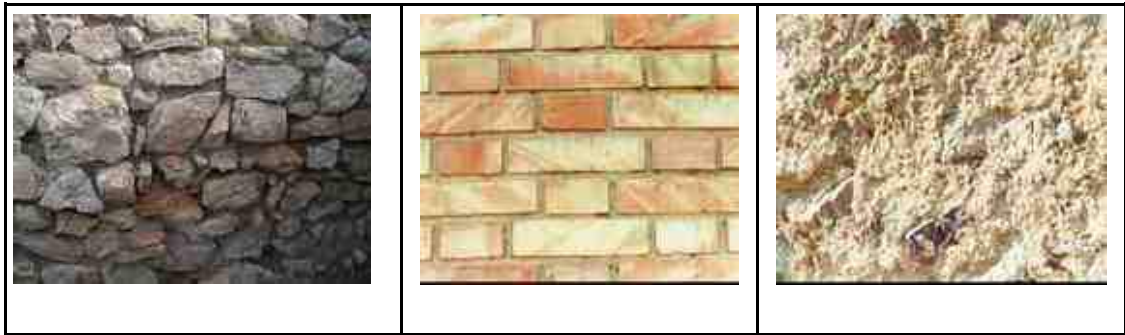
Des de l'any 1993 es porta a terme l'estudi arqueològic de les restes del Castell de Castellterçol. Els resultats obtinguts fins ara expliquen que el castell va patir successives transformacions al llarg dels segles. Fixem-nos en un moment de la seva història.

Planta del Castell de Terçol (segles XII-XIII)

- Identifica i marca de color vermell la muralla.
- Per a què devien servir les espitlleres que hi ha a la muralla?
- I el fossat?
- Què es guardava en el celler?
- Quines altres dependències devien trobar-se a l'edifici central?

- Estudia els materials de construcció de les parets del Castell de Terçol

a) Carreus de pedra

b) Maons

c) Tàpia

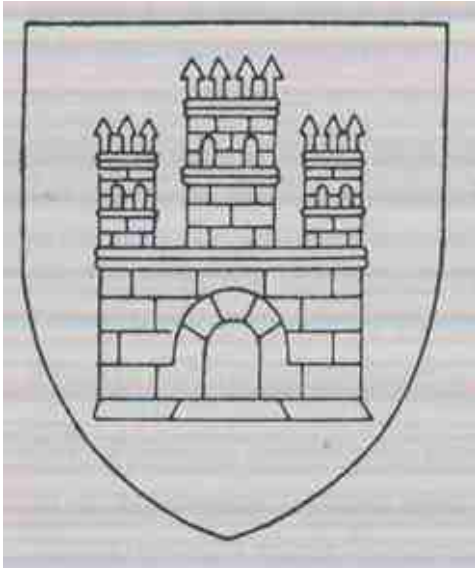
d) Altres

- Són regulars o irregulars les pedres que formen la muralla?
- Esbrina com es deia el material que utilitzaren per enganxar-les i explica de què el feien:
- Resumeix l'observació

Castell de Terçol

Aquest és el dibuix que representa l'escut de la família Xetmar.

- Per què creus que era així?

En un principi l'escut servia per identificar les famílies més poderoses. El dibuix i el color de l'escut tenien relació amb el nom de la família o el lloc on vivien. Amb el temps, monestirs, pobles i ciutats també van començar a tenir escut.

Escut de Castellterçol .

- Analitza l'escut del teu poble
  - Elements representats:

  - Dibuixos i colors :

- Creus que tant l'escut de la família Xamart com el del poble de Castellterçol tenen un origen comú? Amb què està relacionat?

- Inventa't i dibuixa l'escut de la teva família a partir del teu primer o segon cognom. Explica per què l'has fet així?

3. L'Església de Sant Miquel

Era habitual que els antics castells comptessin amb una capella dintre dels seus murs.

L'Església de Sant Miquel va ser construïda a finals del segle XI o principis del segle XII. Es troba al costat de migdia del Castell de Terçol. En els segles XVIII i XIX, va afegir-se a l'edifici original un cos lateral a la banda sud i es modificaren, també, la façana i el campanar.

En èpoques recents, i arran la compra l'any 1852 d'una imatge de la Mare de Déu del Remei, aquesta acabaria arraconant el patró tradicional, fet que provoca que aquesta església es conegui també com la capella del Remei.

Dibuix de l'església de Sant Miquel.
F. Brunet, 1938

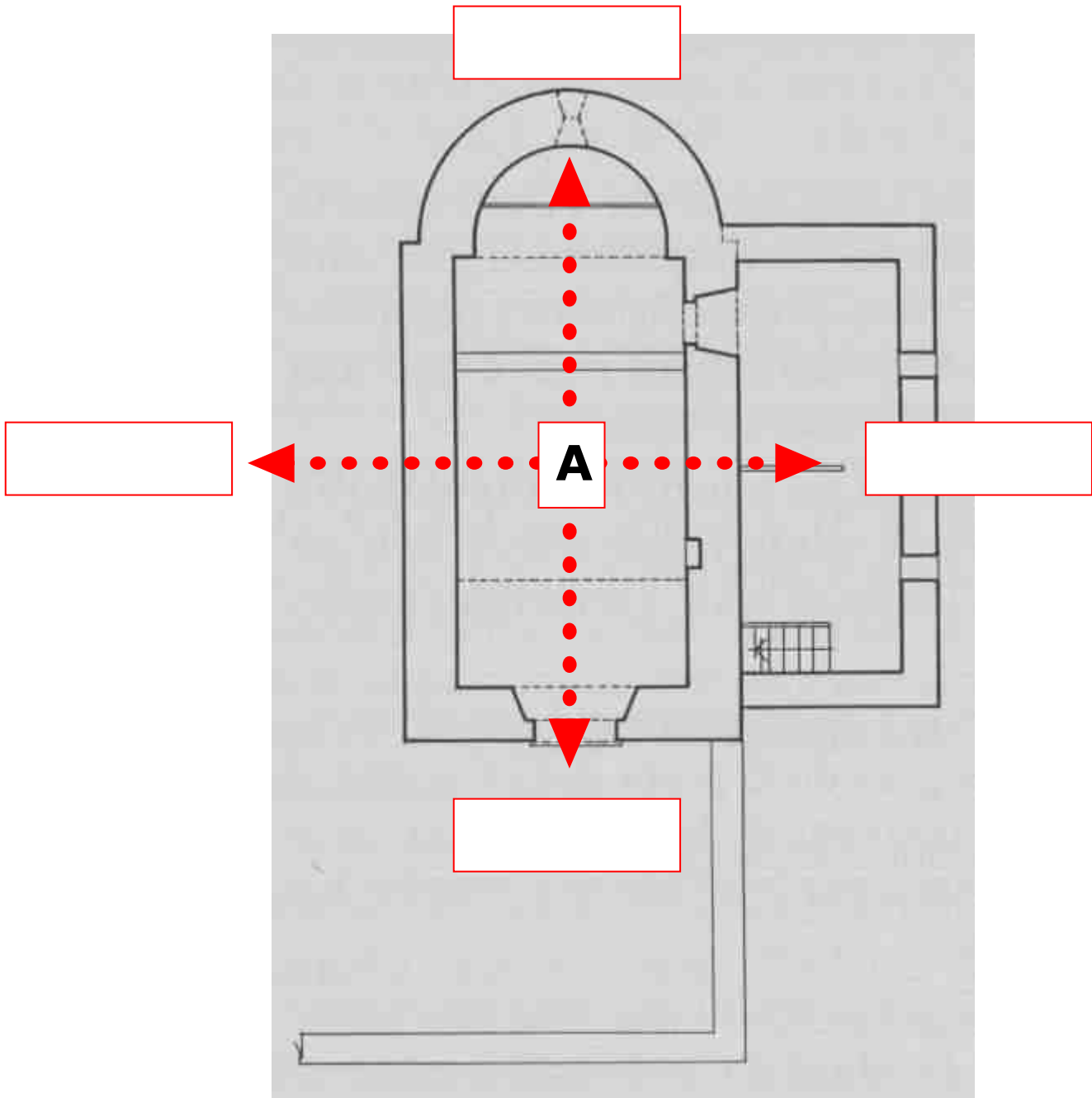
Vista de l'església des de l'absis.

Postal antiga del castell. L'església de Sant Miquel pot veure's a l'esquerra.

➤ **Estudia l'Església de Sant Miquel**

- Situeu-vos al punt A
- Poseu el plànol al terra seguint la direcció de les fletxes
- Col·loca la brúixola correctament i escriu a cada quadret el punt cardinal que correspongui
- A les esglésies s'acostumava a situar l'altar a l'Est. Es compleix aquest requisit a l'església de Sant Miquel?

e) Quina forma té la planta de l'Església?

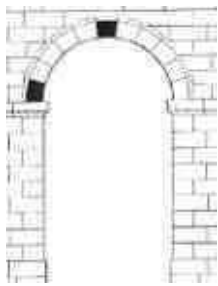
- o Rectangular
- o Quadrangular
- o De creu

f) Té absis? Com és?

- o Poligonal
- o Semicircular

g) Quantes naus té?

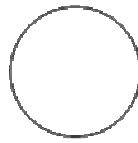
➤ Com són les finestres i les portes?

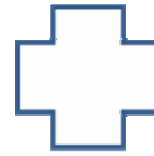
Arc de mig punt

Arc apuntat

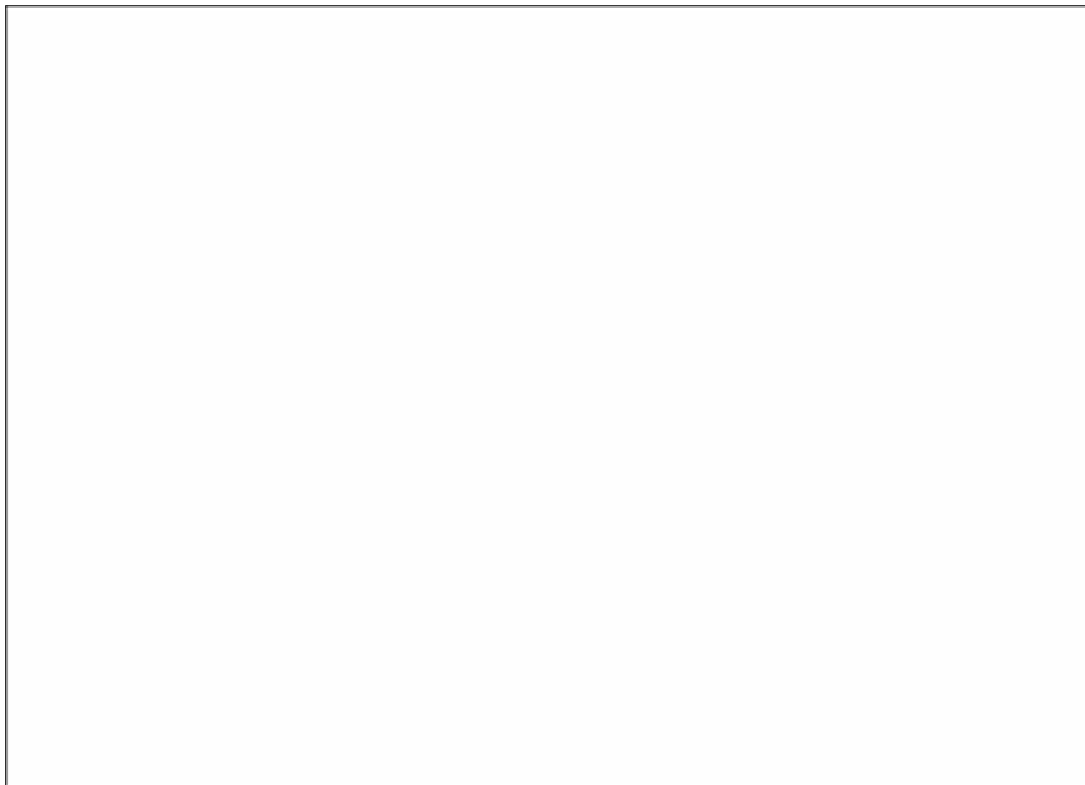

En forma circular

En forma de creu grega

➤ Dibuixeu la porta d'entrada amb tots els detalls

- Resumiu l'observació

- Quin tipus de sostre hi ha a l'Església de Sant Miquel?

De volta de canó

De volta apuntada o ogival

- Resumiu l'observació

- Estudia els materials de construcció de les parets i el sostre de l'Església de Sant Miquel

a) Carreus de pedra

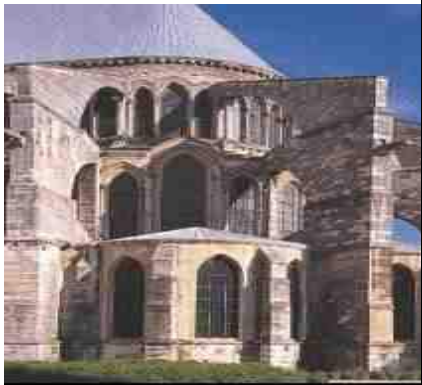
b) Maons

c) Tàpia

d) Altres

➤ Resumiu l'observació

➤ Estudia els elements de suport de l'Església de Sant Miquel

Observeu i contesteu		
		
Hi ha parets ?	Hi ha pilars ?	Hi ha columnes ?
		
Hi ha mènsules ?	Hi ha contraforts ?	Hi ha arcbotants?

➤ Resumiu l'observació

➤ Quin tipus de campanar té l'Església de Sant Miquel?

Torre

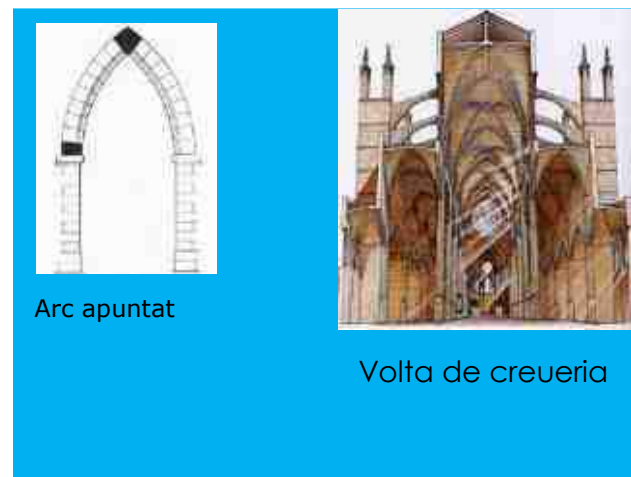
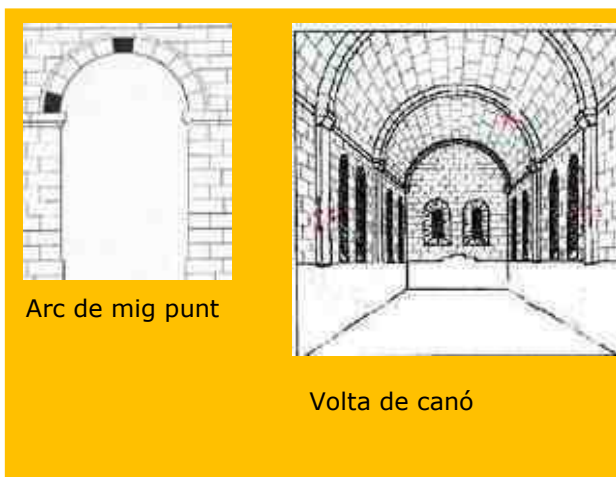
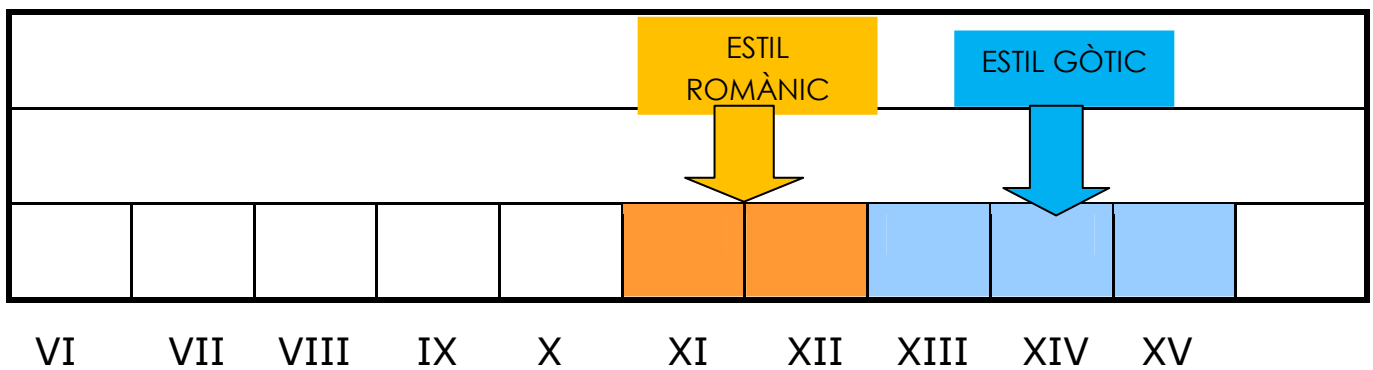

Espadanya

Cadireta

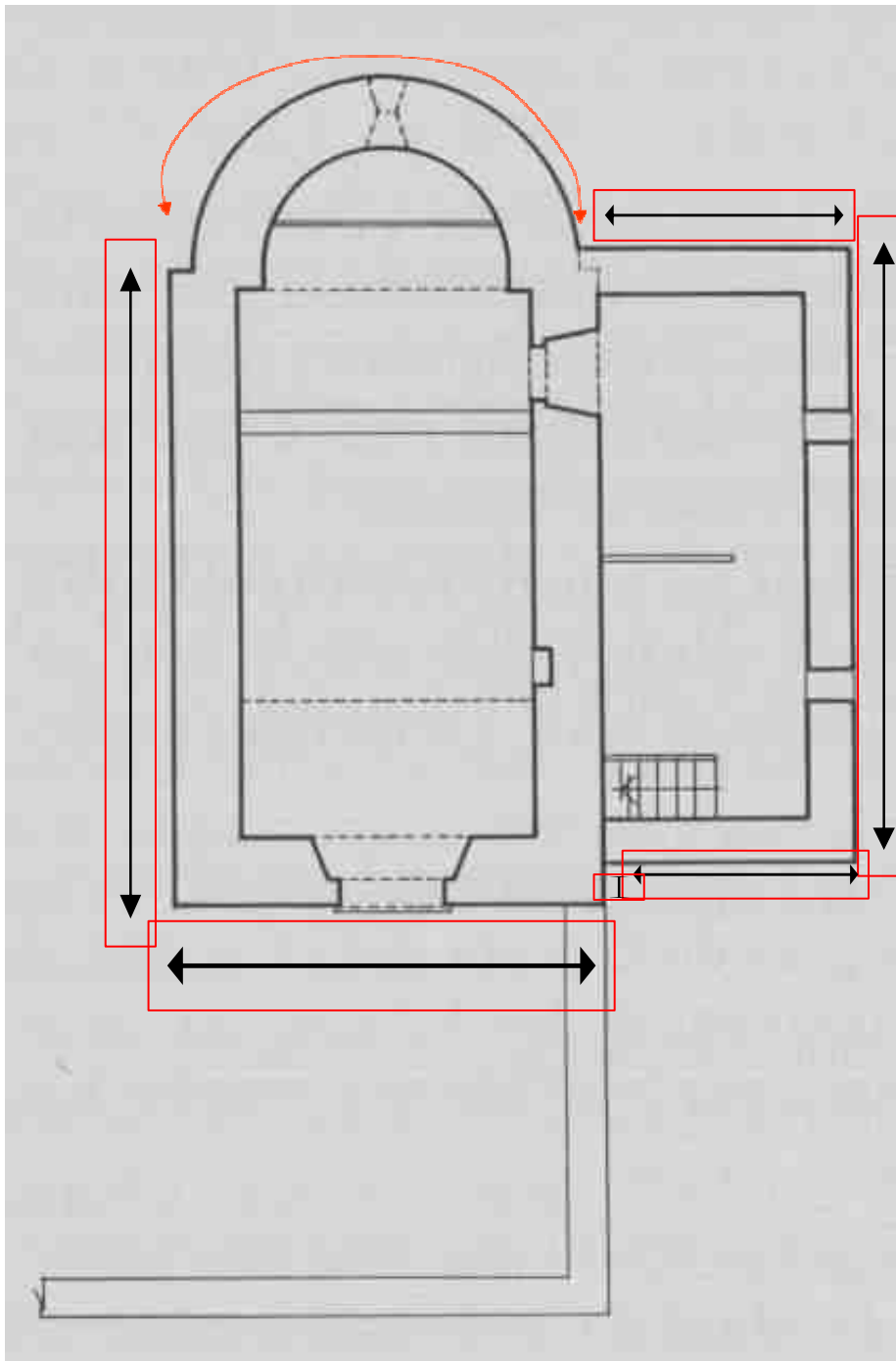
➤ Estudia l'estil en què esta construïda l'Església de Sant Miquel

- En quin segle va ser construïda l'Església de Sant Miquel?
- De quin estil és? Per què?

➤ **Mesurem l'Església**

- Quina és la longitud del perímetre de l'Església de Sant Miquel?
- Quin és el gruix de les parets?
- **Anàlisi subjectiva.** T'agrada l'església de Sant Miquel de Tartareu? Per què?

4. Patrimoni

El patrimoni cultural constitueix un dels testimonis principals de la història, la identitat i la creativitat d'un país. És un deure essencial de la societat i de les institucions preservar aquesta riquesa col·lectiva i transmetre-la en les millors condicions a les generacions futures. Malgrat això, tot sovint ens podem trobar amb restes del patrimoni fetes malbé per l'acció de les persones que no el respecten, el trenquen, l'embruten o el fan desaparèixer.

A la fotografia que tens a continuació pots observar uns grafitos moderns que malmeten un pont.

- Què n'opines d'això?
- La teva opinió seria la mateixa si en comptes d'aquest pont que no saps on és es tractés del castell de Terçol o l'església de Sant Miquel? Per què?
- Si fossis el regidor o la regidora de cultura de l'ajuntament, quines mesures prendries per valorar, protegir i difondre el patrimoni històric i cultural de la teva població?

- Esbrina què en saben i què en pensen la gent de Castellterçol sobre el seu patrimoni.
- Llegiu l'enquesta que us plantegen a continuació i de manera acordada pel grup afegiu una pregunta més.
- Heu de fer quatre enquestes cadascun tenint en compte que hi estiguin representades edats diverses i que hi hagi igual nombre d'homes i de dones.
- Heu de posar en comú la informació recollida entre tots els alumnes i fer-ne un buidat. Després podeu emprar el programa informàtic Excel per elaborar els gràfics de les dades obtingudes.
- A partir dels resultats de l'enquesta extreieu-ne conclusions.

Edat:

Sexe:

1. En quin segle va ser construït el Castell de Terçol?

- a) IX
- b) XII
- c) XV

2. De quin estil és l'Església de Sant Miquel?

- a) Gòtic
- b) Romànic
- c) Barroc

3. Considera un símbol de Castellterçol el Castell i l'Església?

- a) Si
- b) No

Per què?

4. Quins altres elements del patrimoni de Castellterçol coneix?

5. Creu que els ajuntaments vetllen per protegir, conservar i difondre el patrimoni?

- a) Si
- b) No

Per què?

6.